

УДК 811.161.2'282:811.161.2'373.23

Наталія Шульська
(Луцьк)**ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРИЗВИСК У ЗАХІДНОПОЛІСЬКИХ
ГОВІРКАХ**

У статті проаналізовані прізвиська, які функціонують у західнополіських говірках. Аналіз зроблений на основних мовних рівнях: фонетичному, словотвірному, морфологічному, лексичному. Зроблено спробу представити регулярні та нерегулярні діалектні явища, простежені на матеріалі неофіційних антропонімів, засвідчити, що прізвиськотворення і говірка – взаємозв'язані та взаємообумовлені процеси.

Ключові слова: прізвисько, говірка, мовні рівні.

Шульская Н. М. Функционирование прозвищ в западнopolесском говоре

В статье проанализированы прозвища, которые функционируют в западнopolесском говоре. Анализ сделан на основных языковых уровнях: фонетическому, словообразовательному, морфологическому, лексическому. Сделана попытка представить регулярные и нерегулярные диалектные явления, проследить их на материале неофициальных антропонимов, засвидетельствовать, что прозвищеобразование и говор – взаимосвязанные и взаимообусловленные процессы.

Ключевые слова: прозвище, говор, языковые уровни.

Shulska N. M. The functioning nicknames in Dialect of Western Polissya

In the article analyses nicknames which function in Dialect of Western Polissya. . The analysis is done at a basic linguistic levels: phonetic, word-formational, morphological, lexical. An attempt to present the regular and not regular dialectal phenomena traced on material of unofficial nicknames is done, to witness that nickname formation and dialect are associate processes.

Kej words: nickname, dialect, linguistic levels.

Ґрунтовне, системне вивчення говірок буде неповним без фіксації онімного матеріалу, зокрема антропонімів, які активно функціонують у живому спонтанному мовленні респондентів. Діалектний антропонімний фактаж репрезентований в основному побутовими варіантами імен, прізвиськами, або вуличними назвами, рідше – прізвищами та офіційним іменником. Прізвиськотворення і говірка – два взаємопов'язані процеси, адже вулична назва виникає і функціонує в побутовому мовленні. Незважаючи на те, що прізвиська дуже гнучкі та пристосовані, проте наблизити вуличні назви до рамок літературної мови – означає позбутися їх основних властивостей: варіативності, мінливості, тимчасовості, локативності, експресивності, в яких основні функції цих неофіційних одиниць. Чеський мовознавець В. Бланар зазначає, що “сучасне неофіційне живе найменування осіб є прямим продовженням старої однослівної системи називання, а його відношення до офіційного найменування подібне до відношення між діалектами і літературною мовою” [19, с. 22]. О. Селіщев у праці “Походження російських прізвись, особових імен і прізвиськ” зауважує: “Для історії давньоруських власних імен та їх долі в історії мови і народу велике значення має вивчення сучасних прізвиськ, які мають широке застосування у різноманітних колах сучасного суспільства, особливо у мові діалектній” [13, с. 34]. Те, що прізвиська виникають у говірковому мовленні, побутують у ньому, трансформуються з одного говору в інший, властиве усім різновидам вуличних назв: індивідуальним, сімейно-родовим, груповим, колективно-територіальним. Незважаючи на те, що студії над неофіційними найменуваннями активізувалися в останні десятиріччя, проте у слов'янській лінгвістиці уже є значні напрацювання, які відображають функціонування прізвиськ у говірках, пор.: Г. Аркушин “Прізвиська-композиції в говірках Західного Полісся” [1], Т. Бахвалова “Особливості використання прізвиськ в народних говорах” [3], Г. і Д. Бучки “Народно-побутова антропонімія Бойківщини” [4], В. Ванюшечкін “Семантична і словотворча структура діалектних прізвиськ” [5], М. Наливайко “Народно-побутова антропонімія Верхньої

Наддністрянщини” [9], Г. Нитка “Засоби і способи іменування жінки на Західному Поділлі в кінці XVIII – на початку XIX ст.” [11], І. Сухомлин “Українські прізвища людей як власні родові назви” [15], немало досліджень представлено в польській ономастиці [див. 20-25]. Деякі дослідники, фіксуючи регіональний мовленнєвий матеріал (діалектизми, мікротопоніми, фольклорні тексти), не лишають поза увагою вуличні прізвища. Частково представлені неофіційні антропоніми в працях О. Горбача “Південноволинська говірка й діалектний словник села Ступно, кол. повіту Здолбунів” [7], Г. Аркушина “Силенська гуторка” [2], Ю. Піпаш, Б. Галаса “Матеріали до словника гуцульських говірок” [12], М. Негрича “Скарби гуцульського говору” [10]. Є уже цілі регіональні словники вуличних назв “Прізвища Нижньої Наддніпряни (у двох книгах)” В. Чабаненка [17] та “Словник прізвищ північно-західної України (в трьох томах, упорядкування Г. Аркушина)” [14].

Найпродуктивніший мікроареал творення прізвищ – сільська громада, адже де ще так добре всі мешканці знають одне про одного, як не у селі? Невипадково у багатьох населених пунктах Західного Полісся приїжджих взагалі не прозивають, або вони “вливаються” у сільський колектив зі своїми “привезеними” прізвищами чи оригінальними прізвищами, які виконують функції вуличних назв. Специфічність народно-побутових назв у діалектній комунікації засвідчена навіть їхньою синонімією в термінологічному аспекті, пор. зафіксовані синоніми на позначення терміна *прізвишко* в західнополіських говірках: *про́звиск'а*, *гу́лични на́зви*, *мен'у́хи* (від дієслова *ман'у́шити* ‘кепкувати, дражнитися’), *мен'у́ши*, *примен'у́хи*, *тателі́*, *ві́д'ірки*, *ві́звіс'ка*, *пр'ізви*, *прозі́ви*, *по-пудв'і́рн'ому*. Недаремно місцеві респонденти зазначають: */то по гу́личному так/ то по дво́рис'ку / то по пудві́рйу / вс'а́кого ска́жут / на ко́го хо́чте / йак стуруна́ / то та́к і нувина́ / у вас та́к / у нас та́к //*.

Джерельною базою дослідження слугували власні записи антропонімного фактажу, здійснені експедиційним методом у 110 населених пунктах Західного Полісся, а також “Словник прізвищ північно-західної України (в трьох томах, упорядкування Г. Аркушина)” [14], “Матеріали до Словника прізвищ Волинської області” В. Шульгача [18], Г. Ушакової [16], праці В. Галич, Р. Лук’ячук [6, 8].

Функціонування прізвищ у західнополіських говірках репрезентовано на всіх мовних рівнях. Розглянемо їх детальніше:

1. Фонетичний рівень.

На матеріалі західнополіської неофіційної антропонімії простежуємо виявлення таких регулярних та нерегулярних вокалічних і консонантних явищ:

- порівняно слабе представлення у прізвищах нової фонemi /i/, яка заступлена уже /и/: *Бидá*, *Німцови* (Берестяни Квр В), *Зло́дий* (Холоневичі Квр В), *Комирні́к* (Липно Квр В), *Ці́вка* (Словатичі Квр В), *Слипá*, *Шчі́лка* (Сильно Квр В);

- заступлення монофтонгами [и], [у] [і] в новозакритих складах на місці етимологічних [о] та [е]: *Бул'шеві́к*, *Кун'*, *Ку́шка*, *Стул* (Берестяни Квр В), *Домашу́вка*, *Кут*, *Мику́вка* (Сильно Квр В), *Кит*, *Пидстину́* (Липно Квр В), *Кі́шка* (Холоневичі Квр В), *Стил* (Знамирівка Квр В);

- звуження /е/ і наближення до /и/ в ненаголошеній позиції, або повна заміна: *Биле́шчиха*, *Дині́сиха*, *Коминда́нт*, *Литинáнт* (Сильно Квр В), *Буга́лтирка* (Холоневичі Квр В), *Вирите́но*, *Висе́ла Муло́шница*, *До́бра Пампу́шичка*, *Сикритáрка* (Берестяни Квр В);

- укання: *Вуйі́вба* (Сильно Квр В), *Зузу́л'ка* (Журавичі Квр В), *Кул'у́чка* (Липно Квр В), *Клубу́чинка*, *Курні́ловец*, *Нусі́ло Пунусі́ло*, *Пул'а́чка*, *Пусто́йанка*, *Уре́л*, *Учка́рик*, *Цига́нучка* (Берестяни Квр В), *Стуй*, *Мулу́добй* (Шклинь Гр В);

- “акання” недисимілятивного типу, очевидно під впливом російської мови: *Ад'е́са* (Цумань Квр В), *Ал'е́кс'ій*, *Грамафо́н*, *Кас'т'а́нка* (Берестяни Квр В), *Каз'о́л*, *Маро́с*, *Халас'т'а́к* (Холоневичі Квр В), *Анопр'і́йко*, *Анищу́к* (Велимче Рт В);

- афереза: *Довгобра́зи* (Берестяни Квр В);

- гіперизм: *Озронóm, Окайóm* < Акайомов, *Олкугól'ík* (Берестяни Квр В);
- послідовна депалаталізація середньоязикової сонорної /p'/: *Гарáча, Мурáк, Хрин* (Холоневичі Квр В), *Кучирáвий, Сибирáчка* (Журавичі Квр В), *Канарí, Рабá, Трі́ска* (Берестяни Квр В), *Рáбчик, Раб'íшко* (Сильно Квр В), *Рабún'a* (Липно Квр В);
- ствердіння [л']: *Мéльник* (Липно Квр В), *Слипá* (Берестяни Квр В), *Слипéц* (Цумань Квр В);
- вживання [л'], очевидно, під впливом інших говірок: *Бал'ón, Павéл'ко* (Сильно Квр В), *Гал'ó-Павл'ó, Кирéл'о, Кл'éванец, Кл'імéнт* (Берестяни Квр В), *Кл'ім* (Липно Квр В), *Пал'амáр* (Поступель Рт В);
- заступлення [н'] через [й] у звукосполучі [н'к] в демінутивних формах прикметників, які виступають твірними основами прізвиськ: *Корóтийка, Мі́лейка* (Сильно Квр В), *Н'імéйка* (Глухи Ст В), *Х'ітри́йка* (Липно Квр В);
- перехід /д/ у /й/ у двофоне́мній сполучі /дц'/: *Дв'іна́йцит, П'і́тна́йцит* (Липно Квр В);
- послідовне ствердіння /ц'/ у суфіксах -цк(ий), -ец, -ц(а) (кінець слова) та в інших позиціях: *Гарáймовец, Гриц-Пиц-Минта́чичка, Зáйец, Ковалéц, Молóшниця, Сині́ця, Цибу́лниця* (Берестяни Квр В), *Комаре́ц, Папйóц, Полта́вец, Рúховец* (Сильно Квр В);
- реалізація звукосполук [ки], [хи], [ги] у [к'і], [х'і], [г'і]: *Бугáйчик'і, Йúз'ік'і, Х'ітри́й* (Берестяни Квр В), *Г'ічка* (Липно Квр В), *К'іта́йка* (Журавичі Квр В), *Кóл'a Малéн'к'і, Шкаде́йк'і* (Сильно Квр В);
- вживання протетичної фарингальної /г/: *Гамéрика, Г'іржа́ви, Говéчка, Горéл* (Берестяни Квр В), *Гандрóпов, Го́ко* (Сильно Квр В), *Гантонéц* (Липно Квр В), *Гол'ча́ха, Гул'áнка* (Городище Квр В), *Го́л'уви д'іти* (Мельниця Квл В), *Гужі́* (Кримне Ст В); у деяких говірках /в/: *Во́ленка* < Оленка, *Вол'éнч'ік* < Оленчик (Ветли Лбш В), *Во́л'чик* 'син Ольги' (Любинь Зр Р), *Вонúча* (Буцинь Ст В);
- частотність вживання /г/: *Бу́га, Г'én'зур* (Берестяни Квр В), *Га́лах* (Сильно Квр В), *Га́ндрики* (Заболоття Рт В);
- вставлення голосних і приголосних звуків: *К'і́ломéтер* (Липно Квр В), *М'ін'і́стер* (Берестяни Квр В), *Чумайда́нчик* (Сильно Квр В);
- заміна звуків: *Ба́н'дз'a* < Га́н'дз'a < Ганна (Сильно Квр В), *Воро́т'ка* < Володимир (Берестяни Квр В), *Куфа́йка* < фуфайка (Замостя Мн В), *Просéсор* < професор (Цумань Квр В), *Ха́л'ка* < Галька < Галина (Холоневичі Квр В);
- втрата звуків чи складів у потоці мовлення: *Кубáска, Примáк, Харт'ón* < Харитон (Берестяни Квр В), *Литинáнт, Сак* < Ісаак (Сильно Квр В), *Л'і́ну́тка* (Липно Квр В), *Пол'і́шка* (Мельниця Квл В), *Марика́нец* (Погіньки Квл В), *Мартиза́тор* (Бронниця К-К В), *Мил'án'ц'о* < Омелян (Столинські Смоляри Лбм В), *Кугóл'ік* (Пнівн К-К В), *Нопр'і́й* < Онопрій (Облапи Квл В), *Ладимі́рко, Ладéмц'о* < Володимир (Винімок К-К, Гороховище Лбш В), *Шру́п* < шуруп (Цумань Квр В);
- метатеза: *Бу́га* < губа (Берестяни Квр В), *Мес* < Сем < Семен (Липно Квр В), *С'і́ко́ра* < сок'іра, *С'і́л'і́к'і* < к'іс'і́л'і (Рудники Мн В).

Словотвірний рівень. Загальновідомо, що вуличні прізвиська – специфічні словотвірні одиниці, репрезентовані регулярними та нерегулярними моделями. Різноманітність суфіксальної деривації виявляємо вже на рівні прізвиськ з одним кореневим формантом. Пор.: *Зу́ба* (Поповичі Квл В), *Зубáй* (Бірки Лбм В), *Зубáйло* (Луцьк В), *Зубáрна* (Турійськ В), *Зубáстик* (Ківерці В), *Зубáтка* (Дубечно Ст В), *Зубáша* (Дерно Квр В), *Зу́бл'a* (Видраниця Рт В), *Зу́бел'* (Олександрівка Рж В), *Зубéл'ка* (Лучичі Рт В), *Зубéл'шик* (Заброди Рт В), *Зубéра* (Цумань Квр В), *Зубі́ло* (Журавичі Квр В), *Зубі́чка* (Луцьк В). У ділянці суфіксального та префіксального словотвору вуличних назв спостерігаємо тенденцію до використання найрізноманітніших словотвірних моделей як послідовних для кожної з говірок, так і непослідовних, оказіональних. У статті не будемо вдаватися до їх детальної характеристики, лише представимо найбільш цікаві явища прізвиськового словотвору:

– редеривація: *Архіп* < Архепюк, *Стас* < Стасюк (Озеро Квр В), *Бориц* < Борщевич, *Курн'ей* < Корнійчук (Майдан-Липненський Мн В), *Діна* < Денисюк, *Л'ашч* < Лященья, *Ходор* < Ходорчук, *Чічик* < Чичотка (Берестяни Квр В), *Йарема* < Яремчук, *К'індрат* < Кондратюк (Озірці Гр В), *Куніца* < Куницький, *Трубак* < Трубаков, *Чайа* < Чайка (Сильно Квр В), *Махно* < Махновець (Цумань Квр В), *Мосік* < Мосійчук, *Ріба* < Рибачук (Миків Квр В), *Сем* < Семенюк, *Харитон* < Харитонюк (Дубище Рж В), *Скава* < Скавінський (Хочин Дбр Р);

– прізвиська, утворені від словосполучень: *Ал'ум'ін'уви Зуб*, *Баба Базарна*, *Зал'ізна Баба*, *Бл'аха Муха*, *Касой Толька* (Берестяни Квр В), *Бочка з Дустом*, *Журбова Жэн'а*, *Инкубаторс'к'і Курча́та*, *Криве́н'ка Ка́чичка* (Четвертня Мн В), *Кантова́та Голова́*, *Кол'а Мален'к'і*, *Наш Ва́н'а*, *Кон'а́ча Голова́* (Сильно Квр В), *Н'е Гон'і Лоша́д'ей* (Романів Лц В), *Катері́на Капире́с* (Липно Квр В), *Коса́р Мі́шка*, *Цига́н'с'кі Диру́ні* (Озеро Квр В);

– основоскладання: *Вовкода́в* (Журавичі Квр В), *Губошл'оп*, *Козопас* (Карпилівка Квр В), *Кап'ино́с* (Цумань Квр В), *Котл'етоже́р* (Перемиль Гр В), *Кривомо́рдий* (Озеро Квр В), *Курно́сий*, *Твердоло́бий*, *Сухосто́й*, *Тихола́с*, *Умне́т'а*, *Чорноро́та* (Берестяни Квр В), *Ликодра́й*, *Наркобаро́н*, *Путоло́в* (Рудники Мн В), *Мордотовка́ч* (Сарнівка Лц В), *Мордошл'оп*, (Велимче Рт В), *Скорохо́д*, *Громобо́й* (Сильно Квр В); *К'інокру́т* (Зачернеччя Лбм В), *Рабоштан* (Пальче Квр В), *Шиломбро́тий* (Коритниця Лк В);

– фонетична деривація: прізвиська, утворені на основі звукової подібності та асоціацій: *Ба́за* < Базюк (Озеро Квр В), *Бобе́р* < Бобрик (Перемиль Гр В), *Вербá* < Вербицька (Дубище Рж В), *Верете́но* < Веретеннікова, *Шеф* < Шевчук (Берестяни Квр В), *Муха* < Мушит (Колпитів Лк В), *Ромáшка* < Ромашковець (Сильно Квр В);

– зрощення: *Гриц-Пиц-Минта́чичка*, *Жа́нка-Коза́*, *К'інг-Конг*, *Нусіло-Поносі́ло*, *Та́с'а-Ва́с'а* (Берестяни Квр В), *Путплу́т*, *Путстину́* (Липно Квр В), *Ц'ума́ма* (Четвертня Мн В);

– суфіксально-складна деривація: *Багал'од* (Рудники Мн В), *Богомо́л'чик'і* (Романів Лц В), *Губоц'іл'от*, *Йосипа́рка*, *К'іс'ійа́мбочка*, *Скоросп'елка* (Берестяни Квр В), *Грубі́йбо́ниці* (Перемиль Гр В), *Мухоло́вка* (Суськ Квр В), *С'імбомбо́н'чик* (Амбуків В-В В);

– безафіксація: *Л'аса*, *Ма́з'а* (Берестяни Квр В), *Л'она* (Журавичі Квр В);

– редуплікація: *Бл'ахабл'а́ха* (Перемиль Гр В), *Вас'ва́с'*, *Цит'ці́т'*, *Йомайо́* (Берестяни Квр В), *Дадá* (Липно Квр В), *Дайда́й* (Люблинець Квл В), *Кваква́* (Підбереззя Гр В), *Л'аднол'а́дно* (Омельно Квр В), *Мл'амл'а́* (Ветли Лбш В), *Нонó* (Холоневичі Квр В), *Пене́* (Сильно Квр В), *Татата́* (Журавичі Квр В), *Ч'іч'і́* (Замости Гр В);

– контамінація: *Бага́н'а* 'баба Ганя', *Драбрі́на* (Холоневичі Квр В), *В'іто́л'дович* 'Віталій Віталійович' (Озірці Гр В);

– аббревіація: *Теесе́н* 'Тонині сільські новини' (Берестяни Квр В), *КГБ* 'Козачук Галина Борисівна' (Скулин Квл В), *Гал'іфе́* 'Галина Федорівна' (Романів Лц В);

– вживання посесивних формантів -ув (-ув-а) замість нормативних -ів (-ів-а, -ов-а) у вуличних назвах, утворених від присвійних ад'єктивів: *Барабу́с'ув*, *Буга́й'ув*, *Зин'ку́в*, *Йо́с'ув*, *Йу́з'ув*, *Ріндал'ув*, *Сапсо́нув*, *Цу́н'ув* (Берестяни Квр В); *Жу́рбува* (Городище Квр В), *Зо́нчикува*, *Михо́д'ува*, *Никуді́мува*, *Рума́нува*, *Харт'о́нува* (Берестяни Квр В), *Йари́лува* (Майдан-Липненський Мн В), *То́н'ікува* (Перемиль Гр В);

– продуктивність у жіночих неофіційних антропонімах говіркового форманта -ех(а) замість літературного -их(а): *Кас'ане́ха* (Бірки Лбш В), *Ковале́ха*, *Лейбе́ха* (Залаззя Лбш В), *Ковтуне́ха* (Прип'ять Шц В), *Кул'уше́ха* (Воєгоща К-К В), *Марковче́ха* (Залізниця Лбш В), *Мораче́ха*, *Ніконеха́* (Теклино К-К В).

Морфологічний рівень. Морфологічні риси прізвиськ визначені відмінностями, зумовленими особливостями фонетики місцевого діалекту та напрямками граматичної аналогії. Фіксуємо морфологічні особливості, виявлені в неофіційних антропонімах:

- родова диференціація: *Блох*, *Рув'єра* (Липно Квр В), *Гарбуза́*, *Маши́н*, *Л'ітра*, *Т'ігра* (Берестяни Квр В), *Шл'о́ма* (Знамирівка Квр В), *Кастру́л'* (Тупали Тр В), *Катл'е́т* (Бронниця К-К В);

- членна форма замість стягненої у відад'єктивних утвореннях: *Бага́тайа*, *Добра́йа* (Липно Квр В), *Лині́вайа* (Холоневи́чі Квр В), *Мулода́йа* (Знамирівка Квр В), *Руда́йа*, *Чорна́йа* (Журавичі Квр В);

- втрата середньоязикової /й/ після голосного у прізвиськах, твірними основами для яких послужили форми називного-знахідного відмінків прикметників чоловічого роду: *Бил'ма́ти*, *Вуса́ти*, *Лі́си*, *Припа́йани*, *Шано́вни* (Берестяни Квр В), *Голова́ти* (Романів Лц В), *Квадра́тни*, *К'е́сли* (Озеро Квр В), *Безгу́би*, *До́вги*, *Ру́ски*, *Сухі́* (Карпилівка Квр В), *Патла́ті* (Городище Квр В);

- вирівнювання прикметників в основах прізвиськ за зразком твердої групи: *Жи́тни(й)* (Журавичі Квр В), *П'і́зни(й)* (Знамирівка Квр В), *Сі́ни(й)* (Берестяни Квр В);

- флексія [é] супроти літературної [ú] у множинних прізвиськах: *Дубувчу́к'е́*, *Марта́к'е́*, *Павл'учк'е́*, *Сорок'е́* (Амбуків В-В В), *Марти́не́* (Полапи Лбш В), *Мартинк'е́* (Цир Лбш В), *Мил'ушк'е́* (Шацьк В), *Мироне́* (Прип'ять Шц В), *Михалчик'е́* (Воєгоща К-К В), *Памп'ушк'е́* (Новий Двір Тр В), *Цапк'е́* (Кропивники Шц В);

- вживання флексії [e] замість літературної [a] у жіночих антроподериватах, що виявлено лише в одній говірці: *Каси́яніхе*, *Клі́михе*, *Ковту́ніхе*, *Кола́діхе*, *Пичо́ніхе* (Велимче Рт В)

Лексичний рівень. Для багатьох неофіційних антропонімів твірними основами слугували лексичні діалектизми, які відносимо до різних груп лексики (номінації зовнішніх і внутрішніх рис людини, одягу, взуття, посуду, деталей господарського побуту, роду занять, флори і фауни): *Бан'ак'і* 'ціла родина' (Клубочин Квр В), *Ба́хурка* 'дівчина без батька' (Омельно Квр В), *Бовту́н* (Романів Лц В), *В'і́хот'* 'швидкий' (Лудин В-В В), *Кантува́та Голова́* 'чоловік з неправильною формою голови', *Ку́бах*, *Дз'і́к* 'чоловік, у якого стирчав чуб' (Сильно Квр В), *Ді́бл'а* 'висока', *Кле́ндач* 'погано ходить', *Кру́ц'* 'непосидючий' (Холоневи́чі Квр В), *Кругл'а́к* 'повний' (Журавичі Квр В), *Ковту́н* 'волосся у ковтунах' (Градя Мн В), *Курду́пил'* 'низького росту' (Липно Квр В), *Палі́мутки* 'дуже працьовиті' (Піщане К-К В), *Па́ц'о́ра* 'жінка, яка носить багато намиста' (Оців Гр В), *Пу́ц'ка* 'маленького росту' (Омельно Квр В), *Буга́й* 'повний, кремезний', *Бу́сол* 'високий, худий, з довгими ногами', *Сухосто́й* 'худий хлопець', *Пал'андрі́ца* 'худа' (Берестяни Квр В), *Шл'апа́к* 'під час ходьби чалапає ногами' (Озеро Квр В), *Же́ніло*, *Жере́бний* 'повний' (Хорлупи Квр В), *Здре́к* 'має дратівливий характер' (Липно Квр В), *Гараха́тий*, *Гарахува́тий* 'кучерявий' (Сошично К-К, Куснище Лбм В).

Аналіз неофіційних антропонімів у західнополіських говірках засвідчив, наскільки колоритно репрезентовані прізвиська на всіх мовних рівнях. Проілюстровані на матеріалі народно-побутової антропонімії діалектні явища ще раз підтверджують той факт, що функціонування прізвиськ у говірках – це живий безперервний взаємопов'язаний процес.

Умовні скорочення назв областей

В – Волинська

Р – Рівненська

Умовні скорочення назв районів

В-В – Володимир-Волинський
Гр – Горохівський
Дбр – Дубровицький
Зр – Зарічненський
Ів – Іваничівський
Квл – Ковельський
Квр – Ківерцівський
К-К – Камінь-Каширський
Кс – Костопільський
Лбм – Любомльський

Лбш – Любешівський
Лк – Локачинський
Лц – Луцький
Мл – Млинівський
Мн – Маневицький
Рж – Рожищенський
Рт – Ратнівський
Ст – Старовижівський
Тр – Турійський
Шц – Шацький

Література

1. Аркушин Г. Прізвиська-композиції в говірках Західного Полісся / Г. Аркушин // *Słowiańskie composita antroponimiczne. – Rozprawy Slawistyczne*. 16. – Lublin, 2000. – S.39-44.
2. Аркушин Г. Силенська гуторка / Г. Аркушин. – Луцьк, 1996. – С. 16 – 42.
3. Бахвалова Т. . Особенности употребления прозвищ в народных говорах / Т. Бахвалова // Проблемы регіональної ономастики: Тези доповідей і повідомлень наукового семінару. – К., 1994. – С. 5-6.
4. Бучко Г. Народно-побутова антропонімія Бойківщини / Г. Бучко, Д. Бучко // *Linguistica slavica: Ювілейний збірник на пошану Ірини Михайлівни Желізняк*. – К.: Київ, 2002. – С. 3-14.
5. Ванюшечкин В. Семантическая и словообразовательная структура диалектных прозвищ / В. Ванюшечкин // Ономастика Поволжья. 2. – Горький, 1971. – С.85 – 89.
6. Галич В. З історії сучасних прізвиськ / В. Галич, Р. Лук'янчук // Етнокультура Волинського Полісся та чорнобильська трагедія. – Вип. III. – Рівне, 1998. – С. 76-81.
7. Горбач О. Південноволинська говірка й діалектний словник села Ступно, кол. повіту Здолбунів / О. Горбач / Горбач О. Зібрані статті. 5. Діалектологія. Фотопередрук. – Мюнхен, 1993. – С. 426-430.
8. Лук'янчук Р. Прізвисько – атрибут ментальності народу / Р. Лук'янчук // Етнокультура Волинського Полісся та чорнобильська трагедія. – Вип. III. – Рівне, 1998. – С. 67-75.
9. Наливайко М. Народно-побутова антропонімія Верхньої Наддністрянщини / М. Наливайко / Вісник Львівського нац. універс. Серія філологічна. – 2004. – Вип. 34. – Ч. 2. – С. 180-184.
10. Негрич М. Скарби гуцульського говору: Березови / М. Негрич – Львів: Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2008. – С. 199-207.
11. Нитка Г. Засоби і способи іменування жінки на Західному Поділлі в кінці 18 – на початку 19 ст. / Г. Нитка // Науковий вісник Чернівецького університету. Збірник наукових праць. Слов'янська філологія. – Випуск 356-359. – Чернівці, 2007. – С. 31-35.
12. Піпаш Ю. Матеріали до словника гуцульських говірок / Ю. Піпаш, Б. Галас. – Ужгород, 2005. – 266.
13. Селищев А. Происхождение русских фамилий, личных имен и прозвищ / А. Селищев. – М.: Ученые записки Московского университета, 1948. – Вып. 128. – С. 128-152.
14. Словник прізвиськ північно-західної України. У 3-х т. [упоряд. Г. Л. Аркушин]. – Луцьк: РВВ „Вежа” Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2009.
15. Сухомлин І. Українські прізвиська людей як власні родові назви / І. Сухомлин // Говори і ономастика Наддніпрянщини. – Дніпропетровськ, 1970. – С. 30-58.
16. Ушакова Г. Матеріали до Словника прізвиськ Волинської області / Г. Ушакова // Студії з ономастики та етимології. 2008 / НАН України, Ін-т укр. мови; редкол.: [О. П. Карпенко (відп. ред.) та ін.]. – К., 2008. – С. 290-292.
17. Чабаненко В. Прізвиська Нижньої Наддніпрянщини: У 2-х книгах / В. Чабаненко – Запоріжжя, 2005.
18. Шульгач В. Матеріали до Словника прізвиськ Волинської області / В. Шульгач // Студії з ономастики та етимології. 2006 [відп. ред. О. П. Карпенко]. – К., 2006. – С. 245-254.
19. Blánár V. K vývinu slovanských osobných pomenovacích sústav / V. Blánár. – Třetí zasedání mezinárodní komise pro slovanskou onomastiku. – Praha, 1966. – S. – 20-28.
20. Oronowicz E. Przewiska w gwarach dawnego powiatu jarosławskiego (analiza semantyczna, wpływy wschodniosłowiańskie i południowsłowiańskie) / E. Oronowicz // Przewiska i przydomki w językach słowiańskich. – Część II. – Rozprawy Slawistyczne. 15. – Lublin, 1999. – S. 11-25.
21. Sajewicz M. Przewiska mieszkańców kilku wsi z białorusko-ukraińskiego pogranicza językowego na Białostocczyźnie / M. Sajewicz // Przewiska i przydomki w językach słowiańskich. – Część II. – Rozprawy Slawistyczne. 15. – Lublin, 1999. – S. 59-86.

22. Warchoł S. Przewiska od wyrażeń syntaktycznych w gwarze Frampola w województwie lubelskim / S. Warchoł // *Acta Onomastica*. – Ročník XLVII. – Praha, 2006. – S. 475-480.
23. Warchoł S. W sprawie genezy i sposobów funkcjonowania przewisk i przydomków w mikrosystemie gwarowym Frampola w województwie zamojskim / S. Warchoł // *Przewiska i przydomki w językach słowiańskich*. – Część II. – *Rozprawy Slawistyczne*. 15. – Lublin, 1999. – S. 255-276.
24. Wolnicz-Pawłowska E. Dawne łemkowskie nazwy kobiece na tle antroponimii sąsiednich gwar / E. Wolnicz-Pawłowska // *Onomastica. Rocznik XXXI*. – Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-lódź, 2004. – S. 135-140.
25. Jaros I. Przewiska w gwarach okolic Szydłowca / I. Jaros // *Systemy onomastyczne w słowiańskich gwarach mieszanych i przejściowych* / pod red. Stefana Warchoła. – Lublin. – 1993. – S. 110-117.